17 Jaar. No. 32. — 's HERTOGENBOSCH. — Zaturdag 15 Maart 1845.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad . . f 12,
Franco per post . » 14.

DIGNARE VERUM QUID VERITAS
Horatius.

(Verschijnende driemalen in de week. Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN
15 cents de regel
behalve 35 cents zegel

ZWITSERLAND.

In zijne zitting van 6 dezer is de landdag overgegaan tot de benoeming der commissie, welke, ingevolge het den vorigen dag genomen besluit, voorstellen tot regeling van de zaak der jesuiten zal moeten doen. Slechts 16 van de 24 afgevaardigden hebben aan die stemming deelgenomen. De meerderheid in die commissie, welke uit zeven leden bestaat, behoort tot de radicale partij.

De beraadslagingen zijn vervolgens geopend geworden over de zaak der vrij corpsen. Lucern, Uri, Schwitz, Unterwald, Zug en Fribourg verklaren de maatregelen der bevelschebbing door de Vorort voor geoorloofd te keuren.

St. Gallen, Graauwbuilderland en Appenzell bestrijden sommige bepalingen.

Bern, Solothurn en Bazelland weigeren zich te verklaren alvorens men maatregelen tegen de jesuiten zullen genomen hebben.

De afgevaardigde van Genève betoogt in eene merkwaardige redevoering, dat de veiligheid en de rust van het bondgenootschap de buitenbeling dier corpsen vorderde en bewerkte, dat al de gruwelen, waarvan het gemeenebest sedert eenigen tijd heeft te lijden, bijna uitsluitend van de jesuiten afkomstig zijn, dat die losbandige horden overal, waar zij zich vertoonen, de rust verstoren, dat hunne tegenwoordigheid in Zwitserland meer dan tijd, aldus besloot hij zijne rede, dat het eedgenootschap die misdadige woelingen eindige, alvorens Zwitserland prijs stelt op zijne onafhankelijkheid en op zijne vrijheden.

De vergadering is daarop tot maandag verdaagd, alwanneer de afgevaardigden hunne instructiën zullen hebben ontvangen.

De regering van Wallis laat in Sadeyen een zeer aanzienlijk voorraad krijgsbehoeften opslaan.

In het Pruisische canton Neuchatel worden nieuwe geworven voor rekening van het gouvernement van Fribourg opgebragt.

Het provisioneel bewind van Waadland heeft aan Wallis opheldering gevraagd ter zake van het opmarcheren van drie bataillons. Wallis heeft geantwoord, dat die wapenigingen geworven waren door de woelingen en de uitgangen der buitenlandsche uitgewekenen, die het voornemen te kennen gaven om tot vijandelijkheden over te gaan. Wallis heeft daarbij de verzekering gevoegd, dat zoodra de omstandigheden het veroorloofden, zijne troepen zouden afgedankt worden.

— Uit Turijn schrijft men, dat de Piëmontesche regering het contingent onder de wapenen geroepen heeft, om een cordon op de zwitsersche grenzen te stellen.

DUITSCHLAND.

De Badensche regering is voornemens, om gedurende den aanstaanden zomer een streng toezigt te doen houden over de speelbanken in Baden, ten einde te beletten, dat noch studenten, noch militairen, noch ambtenaren aan dit spel deel nemen.

De Oostenrijksche en Pruisische hoogere officieren zullen in de volgende maanden de meest voltooide werken komen inspecteren.

Volgens tabellen, voorkomende in het dagblad van Praag, was het aantal zieken, die sedert de eerste verschijning der runderpest daar, dezelve zijn omgekomen, tot den 26sten afgeloopen maand, 2288 stuks, van welke 125 genazen, 1167 stierven, en 980 als ziek of verdacht geslacht werden. Van 9 tot 16 febr. kwamen in Bohemen slechts twee nieuwe gevallen voor, doch werd de ziekte weder in eenige plaatsen bespeurd, in welke dezelve zoo lang niet was waargenomen. Van de 155 plaatsen, die sedert het begin der pest met deze ziekte bezocht waren, werden nog slechts 15, als zoodanig beschouwd en afgesloten.

ENGELAND.

De *Court Journal* deelt mede, dat de koningin voornemens is om bij de lord-luitenants van de afzonderlijke graafschappen bezoeken te gaan afleggen. Ingevolge dit vastgesteld reisplan, voegt dit dagblad er bij, zal zich echter niet tot Engeland bepalen.

De heer O'Connell zal zich binnen kort naar Londen begeven, ten einde een adres aan te bieden, strekkende tot het verleenen van gronden voor het graven van kanalen.

— Men schijnt het hier te lande niet te willen opgeven, om de kunst tot het doen van regelmatige luchtreizen uit te vinden. Zekere Pennington te Londen heeft thans weder een brevet bekomen voor een vliegwerktuig, hetzelve bestaat uit ses afzonderlijke ballonnen, een schuitje en een locomotief. De locomotief van anderhalve paardenkracht moet geplaatst worden op het bovengedeelte van het aan de ballonnen gehecht schuitje. Het sturen geschiedt door middel van een onder aan de ballonnen gehecht roer of roeiriem.

— De *Times* bevat een artikel, hetwelk, onder het opschrift: « Akeligheden van Londen, » eene waarlijk akelige bijdrage levert tot de geschiedenis dezer reuzenstad, wier uitgestrektheid langzamerhand de gewone grenzen heeft overschreden. De meeste kerkhoven van Londen namelijk, liggen nog in de stad zelve en niet zelden in de volkrijkste wijken, onmiddelijk aan de straat zelve, van wier trottoirs men met de hand de kruisen bereiken kan. Een zoodanig kerkhof onder anderen is gelegen bij Spafields kapel, in de Exmouth-street, Clerkenwell. Het is twee acres groot, en sedert 50 jaren worden op hetzelve door elkander jaarlijks 1500 lijken begraven! De buren hebben zich nu tot het bestuur gewend en geklaagd, dat zij het wegens den ondragelijken stank der lijken niet langer kunnen uithouden; wie naar eenigzins kan verlaat de buurt. Winzucht der grondbezitters, gepaard met de kost baarheid der begraafplaatsen, hebben aanleiding gegeven tot het gruwelijk misbruik, dat lijken, die slechts eenige dagen onder den grond lagen, worden opgegraven, met de spade des doodgravers in stukken gehouwen en elsdroud worden, om voor anderen plaats te maken.

SPANJE.

De Vittoria wordt hoch onderrigt omtrent de laatste zaakbeweging. Dat uur toch zijn alle beschuldigden bekend als Esparteristisch gezind.

De berigten, uit Catalonië melden, dat de regering eindelijk krachtige maatregelen heeft vernomen tegen het carlistisch bendehoofd Tristany, die zich opnieuw aan de zijde van Cardona heeft verbroond.

De tegenstrijdigste en gewaagdste geruchten worden verspreid over de beraadslagingen der commissie, aan welke het onderzoek van het ontwerp zupens de teruggaaf den geestelijke goederen opgedragen is.

FRANKRIJK.

Op het einde der zitting van de kamer der gedeputeerden van den 6 dezer heeft iets vrij zonderlings plaats gehad. Nadat men het wetsontwerp, betrekkelijk de pensioenen, gedurende een aantal zittingen in alle bijzonderheden beraadslaagd was, heeft men niet tot eene stemming kunnen komen, daar het getal leden niet meer toereikend was, en zelfden waren bij den aanvang derzelfde zitting meer dan drie honderd gedeputeerden tegenwoordig geweest. Bij de stemming bleek het, dat slechts 189 leden aanwezig waren, waarvan 157 zich tegen en 32 zich voor het ontwerp hadden verklaard; men moest de stemming dus tot den volgenden dag uitstellen. Wat ook de oorzaak van dit voorval moge zijn, hieruit blijkt weder dat het ministerie zeer belemmerd is, en dat zich elk oogenblik nieuwe hinderpalen voor hetzelve opdoen. Men acht het hoe langer zoo moeijelijker voor den heer Guizot, om zich te midden van zoo vele klippen staande te houden.

De landmenden paus heeft zich vereenigd met het witte ontwerp betrekkelijk de overbrenging naar de Invalides van de overblijfselen des generaals Bertrand.

In de kamer der afgevaardigden was den 9 dezer aan de orde de ontwikkelingen van het voorstel van den heer de Rémusat, omtrent de gedeputeerden der openbare functiën bekleden. De heer de Rémusat zeide, dat zijn voorstel niet nieuw was, maar slechts gelijkluidend aan dat, hetwelk ten vorigen jare aan de kamer was aangeboden. Hij recht aan te toonen dat elk gedeputeerde welkomen, onafhankelijk moet zijn, gelijk zulks in Engeland het geval is, en besloot met het verzoek aan de kamer, dat zij dit voorstel in overweging zou nemen, om haren eedem aan te handhaven.

Toen de spreker geëindigd had, nam de heer Guizot het woord, om te verklaren, dat het ministerie dit voorstel ten hoogste afkeurt, als strijdig met de instellingen van Frankrijk en de belangen der maatschappij. Het had dan ook besloten dit voorstel op de meest gepaste wijze te bestrijden, maar achtte het echter voegzaam dat het grondig onderzocht werd, opdat de beginselen, welke het zoekt in te voeren, en de gevolgen welke daaruit zouden kunnen voortvloeijen, in het waar deg-

licht mogen worden gesteld; uit dien hoofde verzet het ministerie zich niet tegen de in overweging neming.

Nu maakten nog eenige leden der Kamer korte opmerkingen, waarna met algemeene stemmen tot de in overweging neming van het voorstel werd besloten.

— Het officiëel dagblad deelt eindelijk het koninklijk besluit mede, gedagteekend 9 maart 1845, waarbij verklaard wordt, dat in het mandement van mgr. den kardinaal-aartsbisschop van Tyrus misbruik van magt gemaakt.

Zooals wij reeds gezegd hebben, is de uitspraak van den staatsraad gegrond op een gewaande misbruik van magt, dat de prelaat zou hebben begaan, door de wettigheid der voorstellen van 1682 te betwisten. Welnu, wie weet niet, dat in de oogen der gallicaansche kerk zelve, die voorstellen aan niemand als eene verpligtende leer kunnen opgelegd worden, en dat die voorstellen slechts opiniën zijn, voor tegenspraak vatbaar? Ziedaar dan de staatsraad en de regering, die door Hunnen ijver voor het gallicanismus gedreven, verder gaan dan zij, die in de bijeenkomst der geestelijkheid van 1682, het gallicanismus in zeker opzigt hebben gesticht. Men weet waarlijk niet, waarover men zich meer moet verwonderen, óf over de beschroomdheid eener regering, welke zonder overtuiging en alleen uit vrees voor hare vijanden, welke ook die den Kerk zijn, eenen eerbiedwaardigen kerkvoogd vervolgt, — óf over de dwaasheid van die quasi-vrijzinnigen, welke voorgeven het rijk der vrijheid te willen vestigen, en die dit werk beginnen, met aan hunnen anti-godsdienstigen haat, den grondslag van alle andere vrijheden, namelijk de vrijheid van geweten, op te offeren.

— Het bevestigt zich dat het vertrek van den maarschalk Bugeaud naar Algerië op 20 dezer is bepaald. Onmiddelijk bij zijne aankomst aldaar, zegt de *Revue de Paris*, zal de maarschalk zich bezig houden met de organisatie van de groote lente expeditie tegen de Kabylen. Het actief legert zal uit 15,000 man bestaan; waaronder de infanterie in veel grooter evenredigheid zal zijn dan bij de overige expeditiën; de aard van het terrein, hetwelk naar alle zijden door ravelijnen is doorsneden, zal slechts zelden het gebruik der cavalerie toelaten. De maarschalk verwacht den hevigsten tegenstand, waardoor overigens het schitterende der overwinning slechts verhoogd zal worden, en bij de inboorlingen den eerbied voor den naam der Franschen zal vermeerderen.

Men zal zich herinneren, dat bij den eersten aanval van den maarschalk, in de omstreken van Delhys, bij van de Kabylen op zijne troepen gevischt ten antwoord ontving, dat zeven Turksche legers beproefd hadden, hun land binnen te rukken, doch dat zij ze allen hadden opgegeten; waarop de maarschalk antwoordde, dat zoo zij het ongelijk hadden slechts het kleinste gedeelte van het zijne opte eten, zij er zulk eene zware indigestie van zouden opdoen, dat zij er allen van zouden omkomen.

De gebeurtenissen met Marocco den maarschalk niet hebbende toegelaten zijne onderneming, ten einde te brengen, maakt hij thans toebereidselen om dezelve te volbrengen, en rekent alzoo tot de geheele onderwerping van Algerië te zullen geraken.

— De heer Rossi is eindelijk naar Rome vertrokken. Als het hem niet aan goeden wil ontbreekt en de maarschalk bijne geene vertraging in zijne reis veroorzaken, zal de Fransche onderhandelaar te Rome te gelijkertijd kunnen aankomen met het bericht van het door den staatsraad uitgesproken vonnis tegen eenen aarts bisschop, tegen eenen met het Romeinsch purper bekleeden prins der Kerk. De heer Rossi kon op geen geschikter oogenblik en onder geene gunstiger voorteekenen den drempel van het Vaticaan betreden!

— Te Toulon heeft een groot aantal werklieden, naar het schijnt over eenige genomen maatregelen en zonder eenigen grond veronderstellende dat hunne inkomsten verminderen zouden, de werkplaatsen verlaten en was daar den 6 nog niet teruggekeerd. In dien tijd hebben echter nog geene weigeringen regt gehad plaats te maken en men hoopte dat de werklieden hunnen arbeid spoedig zouden hervatten, terwijl intusschen door de burgerlijke en militaire autoriteiten alle noodige maatregelen waren genomen om de rust te bewaren.

Ook te Lodève hebben de lakenwevers hunne werkplaatsen verlaten en verhooging van daggeld geëischt; dit is door de fabriekanten geweigerd, die van hunnen kant alle werkzaamheden hebben doen staken, zoodat daar thans vier duizend menschen zonder werk, en de meesten zonder eenig middel van bestaan zijn.

— Bij Mascara, in Algerië, heeft zich een vreeselijk natuurverschijnsel opgedaan, ten gevolge waar van te Calan 32 huizen zijn ingestort en verscheidene andere beschadigd zijn; eenige menschen zijn er bij omgekomen. Het dorp Mesrata is geheel verdwenen. Van de laatste gebeurtenis heeft men de volgende meer omstandige opgaaf ontvangen. Den 14 februarij des avonds hoorde men een geluid, gelijk aan het rammelen van den donder, en overal ontstonden in de oppervlakte van den grond menigvuldige spleten. Verschrikt vloden de Arabieren uit hunne woningen, welke zij ook bijna oogenblikkelijk achter zich zagen insterten. Het heuvel, waarop het dorp gestaan had, scheidde zich van den berg, en deszelfs geheel ondersteboven gekeerde grond, na de puinhoopen van Mesrata verzwolgen te hebben, verspreidde zich tot aan gene zijde der rivier, die daar ter plaatse gedempt werd; evenwel baande het water zich den gewonen loop. Van dit dorp schijnt niemand om het leven gekomen te zijn. De van hun dak ontblooten bewoners hebben de wijk in de holen van den berg genomen. Men denkt dat het bewind hun hulp verleenen en eene andere plaats tot het herbouwen van hun dorp zal aanwijzen.

BELGIE.

Men schrijft uit Ostende: Eene onzer vischsloepen is uit zee teruggekeerd, alwaar dit vaartuig eene kist had opgevischt, die het in handen der tolbeambten heeft overgeleverd. Deze kist bergt, onder andere merkwaardig opgevulde gedierten, een aantal apen, en droeg het adres van het museum van naturelijke historie te Leiden.

Men vermoedt dat deze voorwerpen afkomstig zijn van het op den 9 januarij verongelukte schip *Heerlands Koningin*.

— Uit den algemeenen staat, door de administratie der spoorwegen aan de kamers ingediend, blijkt, dat in 1844 drie ongelukken, waarvan slechts een ten gevolge eener aan de spoorwegdienst te wijten onachtzaamheid, *seertien* reizigers hebben getroffen.

Bij het ongeluk van Vieux-Dieu den 17 mei jl., zijn 3 vrouwen gedood, 3 reizigers hebben gebroken ledematen en 5 anderen wonden en kneuzingen bekomen.

Den 26 mei, te Godarville, is een reiziger, die door eigen onvoorzigtigheid uit een waggon was gevallen, een zijner beenen moeten afgezet worden.

Den 8 sept., te Vertrijk, heeft een reiziger een beenbreuk bekomen, die van den trein, alwaar hij stijgstond, was gevallen.

Twaalf ongelukken zijn overgekomen aan beambten of arbeiders in de uitoefening hunner werkzaamheden overkomen; 2 zijn gedood, de overigen meer of minder zwaar gewond.

Deze ongelukken, aldus besluit een dagblad de mededeeling van bovenstaand verslag, zou men-

vend zij ook wezen mogen, zijn niet van zoodanigen aard, dat zij de gemoederen behooren te bangstigen omtrent de ongelukken, welke het gebruik der spoorwegen na zich sleept, indien men slechts in aanmerking neemt, dat gedurende het jaar 1844 door de Belgische spoortreinen 3,988,523 personen zijn vervoerd geworden, en dat de statistiek der ongelukken, die aan de diensten der diligences en andere middelen van vervoer over de landwegen zijn overkomen, een gemiddeld getal van 25- of 30malen zooveel bedraagt.

NEDERLAND.

's BOSCH, 14 maart. Wij vernemen dat, te beginnen 1 april, behoudens eene eventuele verhindering ten gevolge van het ijs, bij aankomst te Loozen van de Maestrichtsche volkschuit, eene dito schuit van daar zal afvaren, om te Lommel des naamiddags ten twee ure aan te komen, en dat van Lommel eene diligence ten 2½ ure zal vertrekken, om te Eindhoven ten 4½ ure te arriveren, zoodat de passagiers nog in de gelegenheid zullen zijn, dienzelfden dag met de dienst der onderneming Bogaerts en C°, van Eindhoven naar 's Bosch door te reizen.

Van Eindhoven zal des morgens ten 5 ure eene diligence vertrekken, om te Lommel ten 7½ ure aan te komen, van daar zal de schuit ten 8 ure op Loozen en Maestricht afvaren, om aldaar tijdig te arriveren, zoodat de passagiers, welke 's avonds ten 5 ure met de diligence van 's Bosch reizen tot Eindhoven, aldaar vernachtende, den volgenden morgen hunne reis naar Maestricht etc. zullen kunnen voortzetten.

— Gisteren, op den middag, bij het ontladen eener kar hout, trof een der zware eikenboomen, door het omkantelen, den voerman aan het achterhoofd; sloeg hem van de kar op de straatsteenen neder, en veroorzaakte den plotselingen dood van den ongelukkige, die, zonder eenige teekenen van leven te geven, eenige oogenblikken later den geest gaf.

— Volgens de *Staats-Courant* was, luidens de jongste berigten, geene verandering in den staat der rivieren voorgevallen.

's HAGE, 13 maart. De vleeschhouwer die, van dat ontvanger van het zeehaf geweigerd had betaling van de waarde, opgelegd een door hem aangegeven koebeest [illegible] administratie was geschat, en tegen welke waarde de vleeschhouwer beweerde, de overgifte van dit koebeest te kunnen doen, over welke zaak wij onze lezers hebben onderhouden, is bij wijze van provisioneele beschikking met ontrankelijk in zijne vordering en persoonlijke inlijving [illegible] leden van de eerste kamer der staten-generaal zijn ten vergadering [illegible] maandag den 17 dezer, bijeen te komen.

In GRONINGEN, 10 maart. Wegens de plaats gehad hebbende verkiezing van volgens de last van de justitie-wet [illegible] opgegeven en door deskundigen onderzocht [illegible] het geval dat [illegible] gewezen [illegible] dezer stad [illegible] dokter [illegible] ander; het [illegible] sterker. Ten gevolge van dat [illegible] de meerderheid [illegible] dokter H. Dondering [illegible] verkozen en [illegible] vankelijk te Winschoten, [illegible]

— Gr. Crt. —

Armoede in Duitsland. [illegible] zich hier met [illegible] evenden het [illegible] den [illegible] verschijnt [illegible] de [illegible] onderscheiden [illegible] Pruisen.

In den kreits Ottweiler bevinden zich onder eene bevolking van [illegible],000 menschen zeventienduizend [illegible] noodig, niet meer om te eeten. Het derde gedeelte der schapen en een derde van het hoornvee is gedurende den [illegible] en het overige wil zonder [illegible] eindelijk volgen; [illegible]

de paarden, en indien men niet zorgt om granen te zenden naar dit ongelukkig land, hetwelk van alle hulpmiddelen ontbloot is, zal men weldra aldaar duizenden dood gehongerde menschen vinden.

In Friedland heeft men meer dan het derde gedeelte der huizen moeten sluiten, die onbewoonbaar waren geworden, en negen tienden van de inwoners sterven van honger en van koude. De registers van den burgerlijken stand, van 9 tot 16 februarij, gaven 18 sterfgevallen tegen 2 geboorten. Een boer, die zijn buurman over den nood van zijn kind sprak, zeide hem: *Man zijt gij gelukkig, gij hebt slechts drie kinderen en God ontneemt er u een; ik heb er zes, allen waren ziek en niet een is er gestorven.*

Diegene is gelukkig die zich eene soort van soep kan bezorgen, te bereiden met meel, zemelen en pekel van den haring (want het zout is te duur). Een groot gedeelte der bewoners blijft te bed liggen, om voor een oogenblik den honger te vergeten en aan de koude te ontsnappen.

De *Kœnigsberger Zeitung* zegt, dat bij die een genaderden de Russen wilde volgens, daar sommigen zouden zijn, welke men niet eens in de opgewonden schildering van sommige hedendaagsche schrijvers aantreft. In hokken van 10 voet lengte op 8 breedte, ziet men op dikwerf drie huisgezinnen, met een aantal kinderen, opeengestapeld. Daar ziet men op ellendige strooplegers of op droge bladeren, waterzuchtige kinderen, die nog gered zouden kunnen worden, maar waar zal men het voedsel vinden en vooral de geneesmiddelen om hen in het leven te behouden?

Bevangst vraagt men zich af, hoe zal dit eindigen?

Mengelwerk.

STATISTIEK

DER

GEDECOREERDE INWONERS

VAN

Noord-Brabant.

In den almanak der provincie Noord-Brabant voor 1845, gebreveteerd bij besluit van den heer gouverneur dier provincie den 30 september 1844, komen ook dit jaar wederom voor, de met ordetekens versierde ambtenaren van dat gewest.

Die heeren verdeelen zich over

's Hertogenbosch...	25,	bevolking	20,408.
Tilburg.....	3,	»	13,709.
Oisterwijk.....	»	»	11,817.
Waalwijk.....	»	»	10,172.
Boxtel.....	2	»	12,152.
St. Michiels-Gestel	1	»	11,527.
Grave.....	»	»	13,583.
Ravenstein.....	»	»	13,090.
[illegible]	»	»	13,304.
Heusden.....	»	»	11,945.
Woudrichem.....	1	»	12,227.
Breda.....	7	»	14,611.
Etten.....	1	»	14,110.
Oosterhout.....	»	»	13,962.
[illegible]	»	»	11,267.
Zevenbergen.....	»	»	12,534.
Oudenbosch.....	»	»	14,099.
Steenbergen.....	»	»	13,881.
Bergen-op-Zoom...	3,	»	11,622.
[illegible]	1,	»	13,001.
[illegible]	»	»	9,526.
Boxmeer.....	1	»	13,655.
Ilvarenbeck.....	»	»	8,309.
Lerse.....	»	»	9,078.
Sindhoven.....	3,	»	14,671.
St. Oedenrode.....	»	»	12,275.
Gemert.....	»	»	11,604.
Asten.....	»	»	12,680.
Helmond.....	1,	»	13,847.
Budel.....	1	»	9,150.

DE VOORAANSTAANDE TER GRONDWETS-HERZIENING.

[illegible] herziening der Grondwet. [illegible] Gravenhage [illegible]

Onder de opschriften vinden wij in den *Gedachtenwisseling* het volgende:

[illegible]

het einde des verloopen jaars bij Belinfante het licht tagen aanleiding, de aandacht onzer lezers te vestigen op het ontwerp van grondwets herziening, den 9 december 1844 door acht leden aan de tweede kamer der staten-generaal, die kamer aangeboden.

Bij het wankele isolang, dat men ten opzicht in staatszaken stelt, zoo zij althans onzen financiëlen toestand niet onmiddelijk betreffen, achten wij het naar al te onwaarschijnlijk, dat velen voor de moeite zullen teruggeschrikt zijn om met de bestaande grondwet in de hand, het ontwerp ter herziening na te gaan. Wij hebben getracht het in hunne plaats te doen en willen eene poging wagen, de hoofdindrukken, welke die vergelijking bij ons hallet onzen lezers mede te deelen, en, zonder in eene uitvoerige ontleding van het geheele voorstel te treden, de voornaamste verbeteringen en wijzigingen, die de voorstellers in onze grondwet willen brengen, toe te lichten.

Ieder kent de geschiedenis onzer grondwet. Toen Willem I in 1813 als souverein vorst werd uitgeroepen, aanvaardde hij de hoogere waardigheid slechts onder toezeggingen in afwachting eener constitutie. De schets, die bij de zamenstelling tot leidraad zou dienen, werd door Gijsbert Karel van Hogendorp den koning aangeboden en door dezen aan het oordeel eener commissie onderworpen, die in maart 1814 haar verslag ten gelede van een ontwerp van grondwet aanbood. Zeshonderd notabelen werden bijeengeroepen, om in naam van het Nederlandsch volk over het werk der commissie te beslissen, met den tegenstand van slechts zes en twintig stemmen werd het ontwerp als grondwet voor het koningrijk aangenomen.

Alras werd eene herziening noodzakelijk. De willekeur van het Weener congres vereenigde de Belgische gewesten met de Noord-Nederlandsche onder den scepter van Willem I. Den 22 april werd op nieuw eene commissie, ditmaal voor de helft uit Belgen zaamgesteld, door den koning gelast de bestaande grondwet naar de vereenigde belangen van Noord- en Zuid-Nederland te wijzigen. Het herzienings-ontwerp, door den koning goedgekeurd, werd in de Noordelijke provincien aan eene dubbele vergadering der staten-generaal voorgedragen, wier eenparige bestemming, de enkele wijzigingen — waarvan de belangrijkste wel de vertegenwoordiging in twee kamers was, — overkrachtigde.

In de zuidelijke gewesten zien men, even als de eerste maal in de noordelijke, eene vereeniging van notabelen zamen, wier getal ditmaal tot zestienhonderd werd opgevoerd. Van de 1323, die hunne stem uitbrogten, keurde slechts eene minderheid van 527 het ontwerp goed. Die minderheid zocht, zoo werd algemeen gezegd, door eene proclamatie der commissie, die den 24 augustus 1815 verscheen, honderd zes en twintig der afstemmende leden hadden uitdrukkelijk verklaard hunne stem aan het ontwerp te zullen onthouden, wijl de gelijkheid van de regten der verschillende kerkgenootschappen tegen hunne beginselen streed. De proclamatie verklaarde dat de beslissing van dit punt door de souvereine vorsten in het Europeesch [illegible] was vastgesteld, de bevoegdheid der notabelen te buiten ging en men dus de 120 stemmen van de weigerende meerderheid [illegible] bij de gedeelteerde minderheid bij [illegible] waardoor deze tot meerderheid werd. [illegible] het staten-generaal gesloten, waarvan zich België zelfstandig [illegible] afscheiden zou.

Van de scheuring was de vederzijdsche tegenzin tusschen Noord- en Zuid-Nederlanders, door de willekeurige zamensmelting van zoo vreemdsoortige elementen als beider volkskarakter gemerkt, uitgelokt en de voornaamste oorzaak.

Hoe hoog wij ook zijn ingenomen met de verdiensten en het karakter van den man, wiens schets den eersten grond tot onze staatsregeling lag, hoe gaarne wij gelooven dat de kundigen en uitste-

kendste mannen in de verschillende commissiën, die haar voorbereidden, gezeten hebben, het is niet te loochenen, dat geen tijdstip ongeschikter voor grondwetgeving zijn kon dan het toenmalige.

Aan de eene zijde sprak voor eene te groote uitbreiding der volksvrijheid, waarvan men zich de uitspattingen in het laatst der vorige eeuw nog levendig herinnerde; aan den anderen kant afkeer van alle onbeperkte vrijheid, waarvan de dwang niet minder verschrikkelijke gevolgen had gehad, bij den eenen zoowel in Noord-Nederland als in België, de wensch om onder toezigt van den souvereinen vorst het provinciaal en plaatselijk zelfbestuur van vroeger dagen weer te zien herleven, bij den anderen de onuitwischbare indruk van het keizerlijk centralisatie-stelsel. En bij die veelvuldige onzekerheid, bij den strijd van zoo vele meeningen, waarvan elke hare hartstogtelijke aanhangers telde, ontbrak de rustige kennis der theorie, wier zuivere toepassing tusschen de klippen van vorstelijke willekeur en toomeloos volksgezag kan doorvaren. Alleen in Engeland had men tot nog toe die theorie zelfstandig ontwikkeld en steunde hare uitkomsten op eene langjarige ondervinding; maar wie weet niet, hoe onmogelijk het is, Engelsche instellingen op het vaste land te willen overbrengen, wat zich daar langzamerhand voorbereidde en ontwikkelde elders door eene plotselinge invoering te willen invoeren? Hoogendorp wilde een krachtig centraalbewind, gematigd door onschendbare volksregten, maar niemand wist met juistheid waar de vrijheid kon gelaten, waar de waarborg moest gevorderd worden, wanneer men de teugels moest inhouden, wanneer laten vieren. Wij mogen vrijmoedig bekennen dat ook Hoogendorp in veel heeft misgegrepen, zonder den roem te bezwalken des mans, die de eerste was om na eene vijftienjarige verwijdering zijner grondwet te erkennen, dat zij niet aan de eischen van den tijd beantwoordde, en toen reeds zelve op de invoering der instellingen aandrong, die thans aan de tweede kamer zijn voorgesteld.

Ook in Noord-Nederland was reeds voor de Belgische omwenteling de behoefte aan meerdere politieke vrijheid levendig geworden; men las slechts de dagbladen en brochures, vooral in 1828 en 1829, om er zich van te overtuigen. Zoodanig echter was de theorie in België niet tot dadelijke heden overgeslagen of de publieke opinie in Nederland, trok zich met schrik terug. De volkshaat, sinds vijftien jaren van eene onnatuurlijke vereeniging bij elke gelegenheid ontwikkeld en aangegroeid, brak tot woede uit, en de vrijzinnige beginselen, drongen, bij de groote menigte alhans, hun doel aan den afkeer, waarmee men jegens de Belgische natie bezield was. Vandaar de mogelijkheid van het regeringstijdperk van behouden vertrouwen, gedurende welker loop een voorheen roemvolle staat aan halven oorlog onze hulpmiddelen uitputte, terwijl de meerderheid der vertegenwoordiging alles aan de regering bewilligde en elke waarschuwing [illegible] achtaandeeg [illegible]

Grondwets-herzienings was door de afscheiding van België eene noodzaak geworden, en werd reeds in 1831 toegezegd. Het lange status quo [illegible] de regering eene gereede aanleiding, om [illegible] durende te blijven uitstellen. Eindelijk kwam de 19 April 1839 het tractaat met België tot stand, en bij de opening van de zitting der staten-generaal van dat jaar, werd door de regering eene spoedige herziening toegezegd. Toen men [illegible] kennis met de aanbieding van het ontwerp [illegible] dwong de kamer die door de eenparige weigering der begrootings-wetten af. De uitslag dier mislukte herzienings-proeve is nog [illegible] gebleven.

Eerst bood de regering [illegible] ontwerp aan, waarbij geene enkele [illegible] voorgedragen, maar alleen werd [illegible]

veranderingen, die door de scheiding van België reeds facto geschied waren, in de grondwet op te nemen. Op het aanhouden der meerderheid verkreeg men nog zeven andere ontwerpen, die, schijnbaar tot de wenschen der vrijzinnige partij toetraden, maar eigenlijk geen enkelen wezenlijken waarborg opleverden.

Zoo verzekerde de regering aan de staten-generaal de jaarlijksche aanbieding der afgesloten rekeningen van het bestuur, maar zonder haar tevens het regt te geven die al dan niet te bekrachtigen. Zoo bragt men het kiesstelsel in naam onder de wet, terwijl niet grondwettelijke bepalingen in wezen het, die eene goede wetgeving in dezen onmogelijk maakten. Zoo wilde men wel aan de wet de beschikking laten over het batig saldo der koloniale inkomsten, maar bleef het aan de willekeur der regering overlaten, of er al dan niet een batig saldo zijn zou, waarover beschikt kan worden.

Eindelijk willigde men, na lang dralen, de schoonschijnende erkenning in der ministeriële verantwoordelijkheid, maar liet het regt van aanklagt uitsluitend aan den procureur-generaal bij den hoogen raad, een ambtenaar, van wien de koning de directe aanstelling heeft.

Men weet dat die onbeduidende ontwerpen door eene groote meerderheid in de dubbele kamer werden aangenomen. Allen herinnert zich de vastheid der elf leden, die weigerden, op welke wijze ook, tot eene herziening mede te werken, waarvan de eenige vrucht zijn zou dat eene nieuwe herziening onvermijdelijk werd. « Ik beken, » waren de woorden van den heer Thorbecke in de dubbele kamer, « mijnen denkbeeld eener aanhoudende grondwetsherziening niet te kunnen treden. Dat, waarop alles rust, kan, dunkt mij, niet aan gestadige beweging zijn blootgesteld. Herziening is grondwetgeving, en moet sluiten, het is strijdig met haar begrip, de noodzaak tot verandering te laten voortduren. »

Intusschen waren, terwijl de meerderheid zich het bewerkstelligen eener eenigszins aanmerkelijke wijziging te geven, de oogen der natie gevestigd op het staats-stuk, waarvan de herzienings-beraadslagingen de talrijke gebreken hadden ontdekt, zonder er een uit den weg te ruimen, en een zweem van belangstelling begon bij enkelen de oude onverschilligheid te verdringen.

De regering hierop zelve wegen, den stand der zaken gade slaan. Wij beoogen de geschiedenis der laatste jaren niet op te halen, niet te herinneren, hoe bij elke financiële wet de herzieningsvraag weer ter sprake kwam, tot eindelijk het groote vraagstuk der grondwet van staatkundige en financiële hervorming bij de wet van Maart 1840, op aanwijzing der vergadering geworden werd. Een deel der vertegenwoordiging achtte zich niet geregtigd zulke buitengewone lasten op te leggen aan eene natie, welker staatkundige regten men voortdurend miskende, noch zulke aanzienlijke schulden te vereenvoudigen zonder tegenwerking, tegen welke middelen de grondwet geene gepaste waarborgen gaf, en die men elk aanzoek ter hervorming dier grondwet hardnekkig zag weigeren. De tegenovergestelde meening zegevierde, men offerde, buiten de thesis dreigende te beoogen, het dringend financiële belang het staatkundige op. Dat een zamenloop van omstandigheden, die niemand kan voorzien, toen het rookelooze ontwerp door de kamer werd aangenomen, is thans het financiële vraagstuk opgedoken, althans ruwweg, en staat de geloofwaardigheid onzer aangegane verbintenissen op het spel, tot de herziening onzer staats-instellingen te maken.

De poging, dat dan regering tot eene dergelijke herziening de initiative magt neme, werd bij den aanvang der zitting door de tweede kamer geuit.

De weigering der eerste kamer belette haar ten deele dat zij op de wettelijke wijze voor den troon gebragt werd door de kamer die door eene algemeene grondwetsherziening de staten-generaal niet gevestigd vond in een blooten wensch naar grondwets-herziening aan de regering over haar te maken, maar een bepaald voorstel doen moesten, waarin de wijzigingen die men verlangde, uitdrukkelijk en naauwkeurig omschreven werden.

Van zulk een voorstel hebben acht leden der tweede kamer de initiative genomen, de heeren Luzac, van Dam van Isselt, van Rechteren, de Kempenaer, Storm, Wichers en Heemstra hebbende in kamer een wets-ontwerp aangeboden, in 153 artikelen gesplitst, waarin 156 wijzigingen zoo van de letter als van den geest der verschillende grondwets-artikelen worden voorgesteld. Wij willen de voornaamste van deze schetsen.

(*Vervolg hierna.*)

Advertentien

*** Het behaagde den goeden God heden tot zich te roepen mijne zeer beminde Dochter *ELISABETH ROSALIA*, in den ouderdom van achttien jaren, na vroegtijdig voorzien te zijn geworden met de H. Sacramenten der stervenden, diep betreurd door mij en kinderen.

J. T. PRINZEN.

Geertt, *den* 10 *Maart* 1845.

JAARMARKT
TE *OIRSCHOT.*

De zoogenaamde **Pasch-Markt**, welke alhier dit jaar invalt op DINGSDAG DEN 1 APRIL, en deze een Feestdag zijnde, zal dezelve gehouden worden acht dagen later en dus op DINGSDAG DEN 8 APRIL.

Heeren Burgemeesteren worden verzocht, hieraan de meeste publiciteit te willen geven.

Heden Verschijnt
DE DERDE DRUK
VAN
NU OF NOOIT,

Een Ernstig Woord aan alle gezeten Burgers van NEDERLAND; bij *BLUSSE en VAN BRAAM* te *Dordrecht* en alom à 10 Cents te bekomen.

*** De Boekhandelaars *H. PALIER EN ZOON*, te *s'Hertogenbosch*, voornemens zijnde, in het laatst der maand *Mei* aanstaande, eene
BELANGRIJKE VERZAMELING
VAN BOEKEN
te verkoopen,

als vorigen diegenen dit, welke BOEKWERKEN, PLATEN en RARITEITEN alsdan wenschen te koopen, dezelve te vinden zullen, als wanneer men met het drukken van den Catalogus een begin maakt.

*** *JACOBUS VAN GINNEKEN*, Notaris te *Tilburg*, zal, ten overstaan van getuigen, bij openbaren inschrijving, ten verzoeke van den Heer P. BLEKMAN, te *Tilburg*, op Woensdag den 2 April 1845, *provisioneel* en veertien dagen daarna, zijnde den 16 dier zelfde maand, *definitif*, beide dagen des voormiddags ten 10 ure, in het openbaar verkoopen

Een zeer aanzienlijke
HERBERG,
genaamd het **Groenewoud**,

bestaande in eene HUIZINGE, voorzien van BENEDEN- en twee BOVENKAMERS, KEUKEN, MOLEN, KELDER, POMP, STALLING en verdere gemakkelijkheden, BOERENTUIN, KEGELBAAN en OVERDEKTE LOODS, staande en gelegen even buiten de Baansche poort der Stad *Breda*, aan den Teteringschen Dijk onder *Teteringen*, kadastraal bekend onder Sectie D, Nimmers 490 en 491, groot 19 roeden 40 Ellen.

Te aanvaarden met den dag der Maart 1845, de helft der kooppenningen daarbij gedurende 4½ percent kan gevestigd blijven.

Nadere onderrigting te bekomen ten kantore van den Notaris ondergemeld.

*** *A. P. BOLSIUS*, Notaris te *s'Hertogenbosch*, zal voor zijnen principaal publiek opveilen en verkoopen,

Een schoonen, sterken, en goed onderhouden:
WIND- OLIJ- MOLEN,

met aangebouwde walingerigte WOONHUIZINGE, SCHUUR of PAKHUIS en verder aanhoorende, staande en gelegen binnen *s'Hertogenbosch*, op de wal, in het bastion Olijmolen, bij den *Baanse* Kad. Sectie G. Nos. 1843 en 1844, groot 4 Roeden, 12 El, in gebruik te aanvaarden bij de betaling der kooppenningen.

Inmiddels uit de hand te koop.

Deze verkooping zal geschieden te *s'Hertogenbosch*, in het Eindhovens-Koffijhuis, bij M. LANDHEER, provisioneel op *Woensdag den* 26 *Maart* 1845, des avonds ten 7 uuren, zullende veertien dagen daarna, en dus op *Woensdag den* 9 *April* 1845, de finale verkoop ter gezegde plaatse zal moeten plaats hebben.

Graanmarkt
VAN 's HERTOGENBOSCH,
van 10, 11 en 12 *Maart* 1845.

ROGGE en BOEKWEIT prijshoudend; HAVER zonder aanvoer; het navolgende is besteed geworden per Nederlandsch mud, als:

ROGGE.	*f* 4.95 a *f* 5.35.
BOEKWEIT.	4.25 a *f* 4.90
HAVER.	0.00 a *f* 0.00.

Presumtieve waarde op wigt:

Rogge van 72 N. het mud	*f* 4.95	per N. pd.	*f* 0.0688
Boekw. » 66 » » »	» *f* 4.80	» » » »	» 0.0727
Haver » 44 » » »	» *f* 2.80	» » » »	» 0.0636

Zijnde de middelprijs van de Rogge, waarnaar de zetting van het brood op donderdag den 13 Maart zal geschieden *f* 5.00 het mud.

De 3 Nederlandsche ponden roggebrood 20½ cents.

Het Nederlandsch pond boter *f* 0.64 a *f* 0.74.

De zetting van het tarwebrood wordt alhier gereld naar de prijs-courant der beurs van Rotterdam, welke middelprijs is:

Tarwe. Per mud.			
Zeeuwe, Overm. en Kadz.	1843.		*f* 8.25.
» » »	1842.		*f* 7.50.
» » »	1844.		*f* 5.75.
Blaauwe	1843 en 1844.		*f* 5.50.
Rijn en Kleefsche			*f* 8.41 und *f* 0.16.
Kleefsche en Hoogl.			*f* 8.83. *f* 9.41.

AMSTERDAM 12 MAART.

Van Tarwe werd heden bij [illegible] verkocht 128 p. d. Poolsche *f* 232 [illegible]

Rogge als voren, 118 p. d. Arab. bij partij *f* 166.

Gerst en Haver zonder handel.

Boekweit in een doom, 120 p. d. *f* 180.

Koolzaad ½ p. hooger; gering [illegible]

Lijnolie, per 6 [illegible]

Olie per 6 [illegible]

Beurs van Amsterdam.

[illegible]

Tendrukkerij van D. A. A. DE [illegible]